

Кадр із фільму «Піноккіо».

І все ж «Піноккіо» Гарроне – найбільш світла, досить тепла (незважаючи, що від неї віє журбою) і адекватна першоджерелу екранізація, де на місці її головний посыл, і з'єднувальні елементи, і логічні послідовності. Замість ревізії культурного міфу в стрічці відбувається потужна візуалізація оригінального світу письменника. Розуміння італійського менталітету й ладу життя, коди яких закладено в літературі, допомогло створити інтерпретацію дуже італійську, яка розповідає історію саме цієї країни. І це виглядає справжнім авангардом і фактичним новаторством на тлі «універсальних переосмислень» класичних сюжетів. У сенсі ж змістовному, як і у своїх попередніх фільмах, Гарроне теж апелює до характерних для активного італійського кіно енергій, про які забули, але які нікуди не поділись.

Після десятиліть затишшя найважливіший текст італійської культури, що обігнав за популярністю «Боже-ственну комедію» Данте і «Декамерон» Боккаччо, повернувся на великий екран. Маттео Гарроне, данський оператор Ніколай Брюель («Догмен»), а також оscarоносні композитор Даріо Маріанеллі («Спокута») та гример Марк Кулір («Гаррі Поттер», «Готель “Гранд Будапешт”») створили вельми оригінальну авторську інтерпретацію, проте поставившись до автентичного тексту дуже обачливо. І фільм побив усі касові рекорди. Ба більше, італійська влада внесла екранізацію в список національного надбання країни. Така одна-стайно висока глядацька, експертна та владна оцінка надихає. Особливо на тлі вихолощування визнаних національних шедеврів до абсолютно непізанованого безликого блиску, яке ми спостерігаємо у наших широтах. Зокрема, на контрасті зі ставленням до української класики та її творців (хіба що слово «блиск» тут зайве) з боку сучасних інтерпретаторів (які, окрім режисерської, прагнуть ще й авторської слави) та можновладців, яких лякає культурне перетворення ювенільних «дітей» на дорослу націю.

Фестиваль Аллена

Анастасія Канівець

«Фестиваль Ріфкіна»

Сценарист і режисер Вуді Аллен

Оператор Вітторіо Стораро

У ролях: Воллес Шон, Джина Гершон, Луї Гаррель,

Елена Аная, Сержі Лопес, Крістоф Вальц

Іспанія, США, Італія. 2020

Нервовий, невпевнений у собі інтелектуал, синефілія, крихіткі стосунки чоловіка й жінки, що неминуче зароджуються й неминуче згасають, – за цими ключовими мотивами неважко впізнати фільм Вуді Аллена. В його творчому калейдоскопі вони повсякчас переміщуються, формуючи все нові візерунки. Можна додати і вже збаналізовану, але від того не менш актуальну фразу про те, що він безкінечно знімає той самий фільм – щоразу відшуковуючи нові відтінки тих самих значень.

«Фестиваль Ріфкіна» не належить до найкращих фільмів режисера, а проте він вельми показовий. Недарма і місцем дії для нього обрано саме кінофестиваль – місце, де ніби зустрічаються досягнення кіно старого та сучасного, вступаючи в продуктивний для глядача діалог... а подекуди і в суперечку. У цьому випадку для Аллена кіно нове одностайно програє кіно старому. І старий майстер досить дотепно пройшовся по духу сучасного «фестивального» кінематографа: по його самозакоханості, претензійності, претензіях на «актуальність» і реальний вплив на світ. «Наступний мій фільм зупинить війну між Ізраїлем і Палестиною», – твердить молодий «зірковий» режисер Філіпп, і, здається, екзальтована фестивална спільнота готова в це повірити. В цій ролі – популярний нині Луї Гаррель, і актор створив переконливий образ обласаного фортуною модного кіномитця, котрий настільки звик до загального обожнювання, що давно сприймає його як належне. Його антипод – той самий «алленівський» герой – Морт Ріфкін (Воллес Шон), немолодий, невродливий, неуспішний інтелектуал. Йому, власне, і нічого протиставити супернику, окрім деяких «скарбів духу». Із яких чи не найбільші – любов до кіно і любов до Нью-Йорка.

Нью-Йорк – також наскрізна «алленівська» тема, і він вплив її навіть сюди, бодай у розмовах героїв. У певному сенсі, Нью-Йорк тут виступає такою собі «батьківщиною серця», рідним і омріяним місцем, протиставленим Сан-Себастьяну – надто сонячному, надто курортному, надто... фестивалному. Він і показаний відповідно – підкреслено

Подорож до Мангеттена

Лафіса Наумова

«Ніколи, зрідка, іноді, завжди» /
Never Rarely Sometimes Always

Режисерка, сценаристка Еліза Гітман

Операторка Елен Лувар

Композитор Джулія Голтер

Актори: Сідні Фланіган, Талія Райдер, Теодор

Пеллерен, Раян Егголд, Шерон Ван Еттен та інші.

Студія Focus Features, BBC Films

США, Англія, 2020

Луї Гаррель, Джина Гершон і Воллес Шон у фільмі «Фестиваль Ріфкіна». Режисер Вуді Аллен. Іспанія, США, Італія, 2020.

яскравим, аж натужним у своїй святковості. Тим більше контрастує із ним чорно-білий світ «справжнього» кіно, в яке закоханий герой і у формах якого репрезентує свій внутрішній світ. Ріфкін влаштовує таку собі «ретроспективу», уявляючи сцени з власного життя у стилях кіномайстрів минулого – Бунюєля, Бергмана, Годара, Трюффо... Утім, цей прийом, найбільш відверто синефільський, тут справляє неоднозначне враження. Зрозуміло, що це дружні, навіть любовні шаржі на класиків – проте виглядають вони грубувато й нарочито. Особливо порівняно з набагато тоншими омажами того ж Аллена у, скажімо, «Спогадах про “Зоряний пил”» (1980) чи «Пурпуровій троянді Каїру» (1985). І – можливо, незаплановано – вони лишають відчуття снобістської обмеженості героя, що не хоче і не може вийти за межі кола знакових постатей і фільмів (обмеженого, напевне, колишніми власними курсами з історії кіномистецтва).

Зрештою, «діагноз» Вуді Аллена «Сан-Себастьяну» невтішний, хоч би як добродушно він над ним піджартував, мовляв, ось таке воно – «сьогодні» кіномистецтва. Майбутнього, тим більше статусу майбутньої класики, він за ним не визнає, хоч і зрозуміло, що філіппи у тій чи іншій формі були й будуть завжди.

Не дивно, отже, що фільм має досить сильні ностальгійні обертони – сум за «справжнім» кіно, «справжніми» почуттями, зрештою, за «справжнім» життям. Свою роль тут, до слова, відіграє й музика – музика з присмаком ретро, яка контрастує із підкреслено сучасним фестивалним світом. На якому чужим відчувається не лише дивакуватий інтелектуал, а й звичайний глядач.

Безперечною чеснотою стрічок Вуді Аллена є те, що далеко не завжди можна передбачити, чи щасливим буде закінчення. Буває й так, що його «гепі-енд» має гіркуватий присмак, а буває, що й фінальна поразка героя є не такою вже поразкою – а просто завершенням життєвого етапу. Етапу, який згадуватимеш із вдячністю, проте який уже пройдено, і потрібно жити далі. Фестиваль завершено, підсумки підбито – попереду нові будні. Й нові фестивалі.

Для когось Мангеттен – «серце» Нью-Йорка. Для когось – діловий і культурний центр, відомий своїми театрами, музеями, бібліотеками, діловими кварталами та університетами. Тут побудовані найвищі хмарочоси США. В Нижньому Мангеттені розташована Волл-стріт, яка вважається центром світового фінансового життя. Крім того, Мангеттен славетний Бродвейськими театрами, музеями, серед яких Метрополітен-музей, бібліотеками. В районі Верхнього Мангеттена міститься Колумбійський університет. Для когось Мангеттен – недосяжна мрія. Для когось – місце здійснення бажань.

Для героїні фільму «Ніколи, зрідка, іноді, завжди» 17-річної Отем (Сідні Фланіган) це місце здійснення великого бажання. Вона приїздить у Нью-Йорк з Пенсільванії в пошуках вирішення своєї проблеми.

Схоже, щось не так у тому оптимістичному способі американського світосприйняття, яке так радісно і наполегливо продовжують пропагувати американські фільми про сучасну Америку на масову аудиторію. Все частіше від молодих режисерів (чомусь переважно жінок) проривається зовсім інший настрій, інший погляд на реальність, яка аж ніяк не лагідна і оптимістична. Ймовірно, це своєрідна форма протесту, прояв нонконформізму сильної особистості, для якої кіно – спосіб вислову. Таким є фільм «Ніколи, зрідка, іноді, завжди» Елізи Гітман. Це некваплива історія дівчини Отем, яка за підтримки своєї сестри Скайлар зважилася на подорож у далеке чуже місто, аби позбутися небажаної для себе вагітності.

Ця історія тендітна, як її головна героїня, легка, як подих вітру, і важка, як та непривітна реальність із сірою осіннюю чи то зимовою природою, чужим і ворожим містом. Здається, холод проникає з екрана і робить перегляд, як і відчуття після нього, важким і нестерпним. Додає тривоги й та недоладна велика валіза, що її дівчата зібрали у дорогу, аби протриматись у подорожі. Й неприємна подорож таки затягується.

Ймовірно, не випадково авторка обирає непривітну пору